

מדינת ישראל

משרד המשפטים

ייעוץ וחקיקה

ירושלים: י"ח אדר תשפ"ג
11 מרץ 2023
תיקנו: 803-98-2009-000054
סימוכין: 803-99-2023-017980

לכבוד:
ח"כ יריב לוין,
שר המשפטים

הנדון: הצעת חוק חסינות כוחות הביטחון באירועים מבצעיים, התשפ"ג-2023

1. הצעת החוק שבנדון מבקשת להעניק חסינות גורפת לאיש כוחות הביטחון מפני אחריות פלילית ומפני כל פעולה משפטית בגין פעולות שביצע במסגרת פעילות מבצעית, אלא אם חסינות זו הוסרה על-ידי ועדה שרוב חבריה הם קציני צבא ומשטרה. בתמצית, הצעה זו פוגעת באופן משמעותי בחובה לחקור חשדות לשימוש בלתי חוקי או בלתי תקין בכוח, חובה המהווה חלק מההגנה על שלטון החוק וזכויות האדם במדינת ישראל. ההצעה מנוגדת להמלצות החלק השני של דוח ועדת טירקל (הוועדה הציבורית לבדיקת האירוע הימי מיום 31.5.2010), שעסק במנגנוני הבדיקה והחקירה בישראל של תלונות וטענות בדבר הפרות של דיני הלחימה, אשר אומצו על-ידי הקבינט המדיני-בטחוני, והיא עלולה לפגוע באופן מהותי ביכולתה של מדינת ישראל להתמודד עם הליכים משפטיים נגד כוחות הביטחון בזירה הבין-לאומית.
2. מכל הטעמים האלו, מוצע להתנגד להצעת החוק, כמפורט להלן.

המסגרת הנורמטיבית

3. תחולתו של החוק הפלילי במדינת ישראל היא כללית ומשתרעת על כל העבירות שמוגדרות כ"עבירות פנים", ללא קשר לזהות המבצע.¹ התחולה הכללית מבטאת את עיקרון השוויון בפני החוק. החוק הפלילי חל גם על עובדי הציבור, ובכלל זה כוחות הביטחון, כמו גם על עובדי ציבור אחרים שעבודתם כרוכה בפעולות במצבי לחץ או חרום ושעיסוקם נוגע לשלומם של אזרחים או של עובדי ציבור אחרים. תחולת הדין הפלילי גם על פעילותם של גורמים אלה הכרחית על מנת למנוע חריגה מסמכות והפרת הדין. היא מהווה ערובה לשמירה על זכויות האדם של האזרחים בנקודות המפגש בינם לבין אנשי כוחות הביטחון. אכן, לאור הסמכויות הרבות שהוענקו לגורמי הביטחון על פי חוק, ביניהן הסמכות לשימוש בכוח כלפי אזרחים יש לתחולה הכללית חשיבות מיוחדת על מנת למנוע פגיעה בזכויות יסוד ובחיי אזרחים.

¹ למעט חסינויות בודדות ומובחנות.

4. ברי כי הפעילות של אנשי כוחות הביטחון כרוכה מטבע הדברים בסיכונים, וסיכונים אלו נלקחים בחשבון במסגרת ההגנות והסייגים הפוטרים אותם מאחריות פלילית. כך למשל, המעשים נבחנים לאור ההגנה העצמית והצידוק, הקבועים בחלק הכללי של חוק העונשין. נוסף על כך, מתחם הסיכון הטבעי המאפיין את פעילות כוחות הביטחון נלקח בחשבון במסגרת הבחינה האם מכלול נסיבות הענין מצדיק פתיחה בחקירה או העמדה לדין. במצב המשפטי הקיים, בעת ההחלטה על פתיחה בחקירה או העמדה לדין ניתן משקל למצב הדברים בעת ביצוע העבירה, ולפי עקרונות המשפט הפלילי – תוך הימנעות ממסקנות שמבוססות על חוכמה שבדיעבד. המציאות מלמדת כי רשויות התביעה שוקלות את כלל השיקולים והנסיבות הנוגעים לעניין, והעמדה לדין של אנשי כוחות הביטחון, ובפרט של חיילים, על התנהגותם בפעילות מבצעית נעשית במשורה. בית המשפט העליון קבע לא אחת כי הפעילות המבצעית היא פעילות מיוחדת ומאפייניה אלו, כמו גם החשש מאפקט מצנן בהעמדה לדין של לוחמים, נלקחים בחשבון בעת החלטה על העמדה לדין. כך למשל נדונה בבג"ץ עתירה של משפחת חייל שנהרג בשוגג בעת פעילות מבצעית, שהוגשה כנגד היועץ המשפטי לממשלה בדרישה כי הוא יעמיד לדין את הקצין שהיה אחראי על הפעילות המבצעית.² בנסיבות המקרה בית המשפט העליון דחה את העתירה וקבע כי החלטת הפצ"ר להסתפק בצעדים משמעותיים חמורים כנגד הקצין שהתרשל היא החלטה סבירה.³
5. מנגנוני הבדיקה והחקירה הקיימים במדינת ישראל ביחס לפעולותיהם של כוחות הביטחון נבחנו זה לא מכבר במסגרת חלקו השני של הדו"ח שפורסם בשנת 2013 ע"י ועדת הבדיקה הציבורית בראשות שופט בית המשפט העליון (בדימוס) יעקב טירקל. כפי שקבעה הוועדה, המשפט הבין-לאומי מקים למדינות חובה לחקור תלונות וטענות בדבר פשעי מלחמה שבוצעו לכאורה אגב עימותים מזוינים.⁴ חובות אלו נועדו להבטיח, בין היתר, כי כוחות הביטחון יעודדו ויפתחו תרבות פנימית של מחויבות וציות לחוק. מכוח דיני זכויות האדם, על המדינה לחקור כל אירוע של שימוש בכוח הגורם למוות או לפגיעה חמורה בידי כוחות הביטחון. גם במסגרת דיני המלחמה מוטלת על המדינה חובה למנוע ולמגר הפרות של דיני הלחימה, אשר מוצאת ביטוי, בין היתר, בחובה לבדוק ולחקור חשדות להפרות דין. לבסוף, המשפט הפלילי הבין-לאומי, באמצעות עקרון המשלימות, משקף את החובה החלה על מדינות לחקור ולהעמיד לדין את מי שביצעו פשעים חמורים לפי המשפט הבין-לאומי. מעבר להשלכות האפשריות בזירה הבין-לאומית עבור הפרט שנחשד באחריות לעבירה, אי-קיומה של חובה זו עלול להשליך על המדינה עצמה במסגרת דיני אחריות מדינה.⁵ לאור זאת, מתן חסינות גורפת לכוחות הביטחון, אשר תמנע ככלל יכולת לחקור בגין טענות להפרות של דיני הלחימה, אינה עולה בקנה אחד עם הוראות המשפט הבין-לאומי.
6. החובה לחקור מחייבת עמידה באמות מידה מסוימות, וביניהן קיומה של חקירה עצמאית. יצוין, כי בחלקו השני של דו"ח ועדת טירקל נקבע שהמנגנונים שהיו קיימים באותה עת במדינת ישראל מקיימים את חובותיה של המדינה לפי המשפט הבין-לאומי, ולצד זאת הוצעו

² בג"ץ 4450/94 אישה נ' היועץ המשפטי לממשלה, פ"ד מט(5) 859.

³ להרחבה בעניין זה ראו: אביחי מנדלבלט, גיל לימון, "שלטון החוק בשדה הקרב המודרני – על חקירת מקרי מוות שאירעו במסגרת המאבק בטרור", ספר מנחם פינקלשטיין - משפט, ביטחון וספר (שרון אפק, עופר גרוסקופף, שחר ליפשיץ, אלעד שפיגלמן עורכים, נבו, 2020), עמ' 279.

⁴ דו"ח שני של הוועדה הציבורית לבדיקת האירוע הימי מיום 31 במאי 2010. ראו לעניין זה גם בג"ץ 9594/03 בצלם – מרכז המידע הישראלי לזכויות האדם בשטחים ואח' נ' הפרקליט הצבאי הראשי.

⁵ דו"ח שני של הוועדה הציבורית לבדיקת האירוע הימי מיום 31 במאי 2010, בעמ' 84.

18 המלצות לשיפור המנגנונים הקיימים. בעקבות זאת, הוקם צוות ליישום המלצות הדו"ח, בראשות ד"ר יוסף צ'חנובר,⁶ וביום 03.07.2016 אומץ דו"ח צוות היישום על-ידי הקבינט המדיני-ביטחוני.⁷

הצעת החוק

7. בהצעת החוק שבנדון מוצע לקבוע כי **"על אף האמור בכל דין, איש כוחות הביטחון לא יישא באחריות פלילית, לא ייחקר כחשוד ויהיה חסין בפני כל פעולה משפטית בשל פעולה שביצע או פקודה שנתן במסגרת מילוי תפקידו אגב פעילות מבצעית וכחלק ממנה, או לשם עיכוב או מניעה של ביצוע מעשה טרור, כולו או חלקו"**. על פי המוצע חסינות זו תעמוד לאיש הביטחון גם לאחר סיום תפקידו.

8. עוד מוצע כי תוקם ועדה שבסמכותה להסיר את החסינות האמורה אם מצאה שהפעולה או הפקודה נעשו **"בזדון או שלא בתום לב"**. על פי המוצע הוועדה תמונה על ידי שר הביטחון ותרכב משלושה קציני צבא ומשטרה, סגן פצ"ר לשעבר ומשופט בית משפט מחוזי בדימוס. כמו כן, על החלטת ועדת החסינות ניתן יהיה להגיש ערר לוועדת ערר. ועדת הערר תמונה אף היא על ידי שר הביטחון, ותכלול ארבעה קציני צבא ומשטרה בכירים, פצ"ר לשעבר, וכן שני שופטי בית המשפט העליון בדימוס.

9. הגדרת **"איש כוחות הביטחון"** המוצעת כוללת: חיילים, עובדי שירות הביטחון הכללי, שוטרים ומתנדבי משמר אזרחי, אנשי משמר הכנסת, מתנדבי שירות לאומי במשטרת ישראל או בשירות הביטחון הכללי וכן מי שעובד, משרת או מתנדב בגוף ביטחוני אחר שקבע השר בצו. כמו כן, יצוין כי **"פעילות מבצעית"** אינה כוללת הגדרה מהותית כלשהי לפעילות זו, אלא מנוסחת רק על דרך ההרחבה: **"לרבות אימון"**.

10. מדברי ההסבר להצעה עולה כי היא נועדה לאפשר לכוחות הביטחון לבצע את משימותיהם ללא חשש מאימת הדין, באופן שלא יסכנו את עצמם ואת חבריהם, וזאת על ידי הענקת חסינות בפני כל פעולה משפטית על פעולות שבוצעו במהלך פעילות מבצעית או פעילות נגד מעשה טרור. נאמר כי אנשי כוחות הביטחון מצויים ב"ערפל קרב" ובתנאי אי ודאות ולחץ רב, דבר שמקשה על הכרעה "בצורה מושלמת", וכי אימת הדין משתקת אותם, פוגעת במוטיבציה של המשרתים ולא מאפשרת להם לבצע את תפקידם. עוד עולה מדברי ההסבר כי מי שצריך להחליט האם ראוי לנקוט בהליכים הם לא משפטנים אלא קצינים בכירים "בעלי ניסיון קרבי וידע אודות הדינמיקה המתפתחת בשדה הקרב". על פי דברי ההסבר, "החסינות תוענק רק ללוחמים ולמפקדים מאנשי כוחות הביטחון שהיו מעורבים באירוע מבצעי או אירוע טרור, ואינה כוללת חסינות כאשר מתעורר חשד לעבירות כגון: גניבה, ביזה, השחתת ציוד, לקיחת שוחד, התעללות, השפלות ואלימות כלפי עוברי אורח בלתי מעורבים". כך, על פי הנטען, יושג איזון ראוי בין הרצון להעניק גיבוי לכוחות הביטחון בהתמודדותם המבצעית המורכבת, ובין חשש מניצול ההסדר הקיים בהצעת החוק לשם ביצוע מעשים פסולים.

⁶ החלטת ממשלה 1143, מיום 5.1.2014.

⁷ דו"ח צוות היישום מופיע בכתובת:

https://www.gov.il/BlobFolder/news/spoketurkelcommittee210915/he/documents_reportheb.pdf

חוות-דעתנו לגבי הצעת החוק

11. כפי שעולה, הצעת החוק מהווה שינוי מהותי מהמצב המשפטי הקיים, בכך שהיא למעשה יוצרת חסינות גורפת לאנשי כוחות הביטחון, מונח שמוגדר בהצעה באופן רחב ביותר, מפני חקירה פלילית ומפני כל פעולה משפטית, כאשר המנגנון להסרת החסינות מורכב מרוב של אנשי צבא, באופן שמונע את הפעלת שיקול הדעת המקצועי על-ידי גורמי אכיפת החוק.

12. הצעת החוק מעוררת קשיים מהותיים בכמה היבטים שיפורטו כאן בתמצית.

א. **הצעת החוק מהווה פגיעה משמעותית בזכויות האדם**, משטענות על פגיעה בזכויות אלה על-ידי אנשי כוחות הביטחון במהלך פעילות מבצעית לא יזכו למענה הולם בדמות של חקירה אפקטיבית, ובמידת הצורך – העמדה לדין פלילי. מדובר בחשש מפני פגיעה בזכות לחיים, לשלמות הגוף, ואף חשש מפני פגיעה בחופש הביטוי, בקשר לפעילות המשטרה בכל הנוגע לפעולות מחאה. החובה לחקור מהווה, כאמור, חלק בלתי נפרד מהחובה של הממשלה לכבד את זכויות האדם האמורות.

ב. **בהצעת החוק גלומה פגיעה בעקרונות יסוד של שלטון החוק והשוויון בפני החוק**. חסינות רחבה כמו זו שמוצעת בהצעת החוק חותרת תחת החובה הבסיסית של כל אזרח לציית לחוק. ישנה חשיבות שחובה זו תשמר גם ביחס לגורמי הביטחון, שתפקידם לאכוף את החוק ולייצגו בפני האזרח, ושמוקנות להם, כאמור, גם סמכויות להפעלת כוח, עד כדי סיכון לחיי אדם ולשלמות הגוף.

ג. **פגיעה ביכולת למנוע פעולות לא חוקיות ובעקרון חוקיות המינהל** – לפי עיקרון זה הרשויות מחזיקות אך ורק בסמכויות שניתנו להן במפורש. חסינות רחבה על פעילותן של הרשויות מונעת שימוש בכלי חשוב למניעת חריגה מהסמכויות שהמחוקק בחר לתת להן, בהעדר סנקציות בגין חריגה כזאת. בכך, ההצעה עלולה להוות תמריץ שלילי לשמירה על כללים הקבועים בהוראות החוק ובנהלים, ולמעשה משמעותה מתן אפשרות לגופי הביטחון לפעול באופן בלתי חוקי.

ד. **פגיעה בשוויון** – כוחות הביטחון אינם הגורמים היחידים שנדרשים במסגרת תפקידם לפעול במצבים מורכבים ותחת לחץ (כך למשל אנשי רפואה וטייסים אזרחיים), ואף על פי כן שאר האוכלוסייה כפופה להוראות הדין ולא נהנית מחסינות רחבה ביחס לכל עבירה שמבוצעת במסגרת מילוי תפקידם. **הפגיעה בשוויון בפני החוק עלולה לעלות לכדי פגיעה בזכות זו במובנה החוקתי**, וספק רב אם ההסדר הגורף המוצע צולח את מבחני המידתיות.

ה. **הצעת החוק עלולה להעניק הלכה למעשה חסינות מוחלטת מפני כמעט כל עבירה שמבוצעת על ידי איש כוחות הביטחון במסגרת תפקידו**, משום שבהעדר אפשרות לבצע חקירה פלילית, הרי שככלל לא תוכל הוועדה להסרת חסינות לקבוע אם המעשה נעשה מתוך זדון או בחוסר תום לב – מונחים שאינם ברורים כשלעצמם. לכך מצטרפת גם העובדה שמדובר בוועדות שמורכבות ברובן מגורמים שאינם משפטיים אלא יוצאי גופי הביטחון עצמם, כך שלוועדות אלה לא תהיה המומחיות המקצועית לבחון את קיומו של הרכיב הנפשי ואת שאלת התגבשותם של יסודות העבירה. **מכאן שבניגוד לתכלית**

המפורטת בדברי ההסבר, ההצעה לא תשיג איזון בין הצורך להעניק גיבוי לכוחות הביטחון לבין ניצול החסינות לצורך ביצוע מעשים פסולים.

1. **כלל הקשיים המפורטים מתעצמים במיוחד נוכח ההיקף הרחב של החסינות המוצעת, שאין לו תקדים בדין הקיים.** על פי המוצע החסינות תוענק לרשימה ארוכה מאד של גורמי ביטחון, לרבות גורמים שיטוריים ואזרחיים; החסינות מונעת כל פעולה משפטית, לרבות את אפשרות חקירתו של איש הביטחון, ובכך מסכלת את יכולת בירור האמת ולהגן על שלומם ומביטחונם של האזרחים ושל כוחות הביטחון עצמם; יתכן שהחסינות המוצעת אף מונעת את האפשרות להעמיד לדין משמעותי; החסינות המוצעת חלה ביחס למושג רחב ולא מוגדר של "פעילות מבצעית", לרבות אימונים, פעילות שוטפת של שיטור, חקירה והפעלת סמכויות על ידי המשטרה, שב"כ וגורמים נוספים, למשל במהלך חיפוש, מעצר או מרדף, ובנוסף גם ביחס לכל מעשה שמטרתו היתה לעכב או למנוע מעשה טרור, ללא תלות בנסיבות העובדתיות של המקרה. זאת בשונה מהסדרי החסינות המעטים שקיימים היום בדין הישראלי, שהם מאד תחומים ומוגדרים לפעילות ספציפית שככלל אין לה פוטנציאל של פגיעה בערכים כמו חיי אדם ושלמות הגוף.

למרות שתכלית ההצעה, לפי דברי ההסבר, לתת מענה למצבי קיצון מבצעיים שמתאפיינים ב"ערפל קרב", חשש מידי לחיי אדם, חוסר ודאות והצורך לקבל החלטות גורליות באופן מיידי – בהצעת החוק אין שום תנאי שתוחם את תחולת החסינות המוצעת לאותם מצבים, ובפועל החסינות המוצעת מתפרסת על טווח רחב עשרת מונים מאותם מצבי קיצון – למעשה, כמעט על כלל פעילותם של גופי הביטחון.

2. **הצעת החוק אינה נדרשת משום שכבר היום קיימים בדין הפלילי הגנות וסייגים שנותנים מענה לחשש מהעמדה לדין והרשעה של אנשי כוחות הביטחון כשאינן הצדקה לכך.** כאמור, בפועל הן רשויות התביעה והן בתי המשפט מכירים ב"מקדם המבצעיות" ובצורך לבחון את התקיימות ההגנות והסייגים, בשים לב לחוסר הוודאות ולמורכבות שמאפיינים את הפעילות המבצעית, כפי שעולה גם מהפסיקה בתחום.

3. **במישור הבין-לאומי** הצעת החוק צפויה לפגוע ביכולתה של מדינת ישראל להציג טענת משלימות בזירה המשפטית הבין-לאומית בפני בית הדין הפלילי הבין-לאומי וכן בפני ערכאות במדינות זרות. הליכים מדינתיים שעומדים בתנאי "המשלימות" מהווים חסם בפני בית הדין (או בפני ערכאות במדינות זרות) מלקיים הליכים משפטיים. חוקת בית הדין הפלילי הבין-לאומי קובעת בחינה דו-שלבית של דרישת המשלימות. הראשונה היא האם המדינה בעלת סמכות השיפוט קיימה או מקיימת הליכים פליליים מדינתיים של חקירה או העמדה לדין. אם השאלה הראשונה נענית בחיוב, בית הדין יבחן האם ההליכים המדינתיים כנים, דהיינו האם המדינה אינה רוצה או אינה יכולה לקיים את ההליכים המדינתיים באופן כן. החקיקה המוצעת מעוררת קושי מהותי בראש ובראשונה ביחס למבחן הראשון.

4. **על-אף שקיימת אפשרות על-פי הצעת החוק להסיר את החסינות באמצעות ועדה ייעודית, מצב זה עדיין צפוי להיתפס על-ידי גורמים שיפוטניים בין-לאומיים וזרים כהגבלה משמעותית של שיקול הדעת העצמאי של גורמי אכיפת החוק. הדבר עלול להתפרש כאינדיקציה לחוסר רצון או חוסר יכולת מצידה של מדינת ישראל לנהל הליכים**

מדינתיים באופן כן, באופן שאינו עולה בקנה אחד עם דרישת המשלימות. יתרה מכך, שלילת האפשרות לחקור טרם הסרת החיסיון אינה מאפשרת גיבוש תשתית ראייתית לעצם הבקשה להסרת החיסיון, ולכן עלולה להתפס כחסם מוחלט מפני חקירה. **נדגיש כי למיטב ידיעתנו לא קיימת במדינות אחרות חסינות א-פריורית לחיילים או לאנשי כוחות ביטחון כפי שמוצע בענייננו.**

י. כאמור, הצעת החוק חושפת את הפועלים מטעמה של המדינה לאפשרות שיקודמו הליכים משפטיים – פליליים ואזרחיים, הן בערכאות בין-לאומיות כדוגמת בית הדין הפלילי הבין-לאומי והן במדינות זרות, אשר פועלות גם הן לאורו של עקרון הדומה במהותו לעקרון המשלימות של בית הדין. **במובן זה, ובניגוד לתכליתה, ההצעה עלולה דווקא להסב נזק לאנשי כוחות הביטחון בכך שתחשוף אותם להליכים פליליים או אזרחיים נגדם בחו"ל.**

יא. **גם במישור האזרחי-נזיקי הצעת החוק אינה נדרשת**, מכיוון שכבר היום קיים סייג לאחריות נזיקית למדינה מפני פעולה מלחמתית, וכן כל מי שבגללו היתה המדינה אחראית בנזיקין אילולא סייג זה. בנוסף, במקרים שבהם אין תחולה לסייג הפעולה המלחמתית, שוטרים וחיילים אף חסינים מפני תביעה אישית בנזיקין, אלא אם זה נעשה מתוך כוונה לגרום נזק או בשוויון נפש לאפשרות גרימתו.

13. **לסיכום, אין חולק כי פעילותם של אנשי כוחות הביטחון, וחיילי צה"ל בפרט, היא מורכבת ונעשית תחת לחצים משמעותיים. כמו כן, אין חולק כי נדרש לשמור על "מתחם סיכון טבעי" מסוים שמאפיין את מילוי תפקידם. לאורך השנים, פותחו במדינת ישראל מנגנונים שונים שנועדו לאזן בין האתגרים המאפיינים פעילות מבצעית לבין חשיבותה של החובה לחקור מקרים של שימוש בלתי חוקי או בלתי תקין בכוח על-ידי כוחות הביטחון.**

14. **החסינות כפי שמוצעת משנה באופן מהותי את נקודת האיזון, ומביאה בכך לפגיעה בזכויות האדם ובאינטרסים חיוניים אחרים כמפורט לעיל. הצעת חוק זו אינה הכלי המתאים לשמירה על אינטרסים חשובים אלו, והיא סוטה מהעמדה של ממשלת ישראל שאימצה את הדו"ח ליישום המלצות ועדת טירקל כאמור. מכל הטעמים שפורטו לעיל הטלת חסינות עלולה להביא לסיכון משמעותי לציבור ולמדינת ישראל, ועלולות להיות לה משמעות מרחיקת לכת על אופן פעולתו של המשטר בישראל, ביחסים שבין הפרט לבין נציגיו המובהקים של השלטון, קרי – גורמי הביטחון לובשי המדים. ההצעה מייצרת אף סיכון לאנשי כוחות הביטחון עצמם, שיהיו חשופים לחקירה ולהעמדה לדין פלילי בחו"ל וכן לסיכון משמעותי יותר לחייהם ולשלמות גופם במסגרת פעילותם המבצעית. ההגנות והסייגים שבדין הפלילי, כמו גם מקדם המבצעות שנשקל כבר היום על ידי רשויות התביעה ובתי המשפט, הם המענה הנכון לתכלית הצעת החוק.**

15. **נוכח כל האמור ישנם קשיים משפטיים וחוקתיים ניכרים בקידומה של הצעת החוק ועל כן מוצע שלא לקדם אותה. ככל שבכוונת ועדת השרים לחקיקה לבחון את קידום ההצעה, מוצע כי לפני ההצבעה הטרומית יתקיים דיון עם גורמי הביטחון והחוץ בפרוור המתאים לבחינת השלכות קידומה.**

16. להשלמת התמונה נציין כי הצעת החוק שבנדון זהה להצעת חוק חסינות כוחות ביטחון באירועים מבצעיים, התשע"ח-2018 (פ-20-5178) של ח"כ מועלם ואילטוב משנת 2018. ועדת השרים לחקיקה לא תמכה בהצעת החוק, וההצעה לא צלחה את שלב הקריאה הטורומית.

בברכה,

ד"ר גיל-עד נועם,

המשנה ליועצת המשפטית
לממשלה (משפט בין-לאומי)

ד"ר גיל לימון,

המשנה ליועצת המשפטית
לממשלה (משפט ציבורי-מנהלי)

עו"ד עמית מררי,

המשנה ליועצת המשפטית
לממשלה (משפט פלילי)

העתק :
היועצת המשפטית לממשלה
המשנה ליועצת המשפטית לממשלה (מנהל מערך יעוץ וחקיקה)
המשנה ליועצת המשפטית לממשלה (משפט ציבורי-חוקתי)